

JAARVERSLAG 2011 EN JAARPLAN 2012

JAARVERSLAG 2011 EN JAARPLAN 2012

LEDEN REKENKAMER UTRECHT

- ◆ Rob Bijl *
- ◆ Watze de Boer (voorzitter) *
- ◆ Gerard Bukkems
- ◆ Ben Degenhart **

* Op 3 februari 2011 herbenoemd door de gemeenteraad.

** Lid Rekenkamer tot 13 januari 2011. De vacature is niet opgevuld.

STAF REKENKAMER UTRECHT (3,6 fte)

- ◆ Mario van den Berg (senior onderzoeker)
- ◆ Maaïke van Elteren (onderzoeker)
- ◆ Floris Roijackers (secretaris)
- ◆ Joop van der Zee (senior onderzoeker)

Utrecht, 30 maart 2012

JAARVERSLAG 2011 EN JAARPLAN 2012

1 INLEIDING

Het doel van de Rekenkamer Utrecht is om met onafhankelijk uitgevoerd onderzoek bij te dragen aan de verbetering van het gemeentelijk beleid en de organisatie. De Rekenkamer wil het belangrijkste kaderstellende en controlerende orgaan van de gemeente Utrecht ondersteunen: de gemeenteraad. Met dit Jaarverslag 2011 en Jaarplan 2012 willen wij de Utrechtse burgers en ondernemers, de gemeenteraad, het college van burgemeester en wethouders (B&W), de gemeentelijke diensten en andere geïnteresseerden laten zien hoe wij aan deze doelstelling invulling geven. In onderstaand kader geven wij een korte toelichting op de doelstelling en positie van de Rekenkamer binnen de gemeente Utrecht.

Kader 1 Doelstelling en positie van de Rekenkamer

De Rekenkamer heeft een onafhankelijke positie die is vastgelegd in landelijke wetgeving en in de gemeentelijke verordening. De gemeenteraad stelt het budget van de Rekenkamer vast en levert suggesties voor onderzoek. Ook het college van B&W kan suggesties doen. De Rekenkamer bepaalt echter zelf welke onderzoeken zij uitvoert. Dit stelt de Rekenkamer in staat kritisch onderzoek te verrichten, zonder politieke invloeden, naar de doeltreffendheid, doelmatigheid en/of rechtmatigheid van het functioneren van de gemeente. Het college van B&W heeft geen zeggenschap over de Rekenkamer en is verplicht mee te werken aan rekenkameronderzoek.

In dit Jaarverslag en Jaarplan presenteren wij een overzicht van de in 2011 gepubliceerde rapporten, de behandeling in de gemeenteraad, het lopende onderzoek en andere activiteiten in 2011 en 2012. Tot slot geven wij inzicht in de financiën van de Rekenkamer. Voor meer informatie en alle publicaties van de Rekenkamer verwijzen wij graag naar onze website (<http://rekenkamer.utrecht.nl>).

2 TERUGBLIK OP 2011

2.1 *Inleiding*

In 2011 publiceerde de Rekenkamer twee rapporten (over onderwijshuisvesting en over luchtkwaliteit), een rekenkamerbrief (over het Gerrit Rietveld College) en samen met de rekenkamers van Amsterdam, Den Haag en Rotterdam een rekenkamerbrief gericht aan de Tweede Kamer over luchtkwaliteit. Hieronder beschrijven wij bij deze publicaties kort de aanleiding en de belangrijkste conclusies. Ook gaan wij in op de behandeling van de publicaties door de gemeenteraad. Met een raadsbesluit draagt de raad het college van B&W op verbeteringen door te voeren die voortkomen uit aanbevelingen van de Rekenkamer. De raad heeft het college met amendement 2010/A30 verplicht om binnen zes weken na een dergelijk raadsbesluit een plan van aanpak aan de raad te sturen. In een plan van aanpak staat hoe en wanneer het college van B&W de door de raad overgenomen aanbevelingen zal uitvoeren. Bij deze

Terugblik op 2011 vermelden wij in hoeverre het college van B&W hier aan heeft voldaan.

2.2 *Onderwijshuisvesting*

In 2009/2010 voerde de Rekenkamer een onderzoek uit naar het Masterplan Voortgezet Onderwijs en het Masterplan Primair Onderwijs & (Voortgezet) Speciaal Onderwijs. De gemeente stelde deze plannen op om, samen met de schoolbesturen, het achterstallig onderhoud van de schoolgebouwen weg te werken. In het Masterplan VO ging het aanvankelijk om 16 scholen (investering: EUR 64,2 miljoen) en in het Masterplan PO & (V)SO om 102 scholen die een opknapbeurt, aanpassing/uitbreiding of een nieuw gebouw zouden krijgen (investering: EUR 122,6 miljoen).

De aanleiding voor het onderzoek van de Rekenkamer was de achterblijvende uitvoering en het toenemende budget van de Masterplannen. De vraag rees bij de Rekenkamer of de doelen van de Masterplannen wel worden bereikt. Bij de gemeenteraad leefde de veronderstelling dat de uitvoering van het onderwijshuisvestingsbeleid efficiënter kan. Voor de fracties van de VVD en het CDA was dit vermoeden de reden om de Rekenkamer in 2009 te vragen een onderzoek te doen. Voor de Rekenkamer was een aanvullend motief voor het onderzoek het financiële en maatschappelijke belang van onderwijshuisvesting.

Op 14 april 2011 publiceerde de Rekenkamer het rapport *De Masterplannen meester. Een onderzoek naar het onderwijshuisvestingsbeleid van de gemeente Utrecht*.

In het rapport concluderen wij dat er diverse onderhouds- en bouwprojecten zijn uitgevoerd, maar dat de uitvoering van de Masterplannen niet op schema ligt. Het benodigde budget is onderschat; de gemeenteraad heeft het budget flink opgehoogd in de loop der jaren. De Rekenkamer constateert dat een voortvarende uitvoering van de Masterplannen onder meer is belemmerd door tekortkomingen in de voorbereiding van de plannen en onvolkomenheden in de werkwijze van de gemeente. In het rapport doen wij aanbevelingen om de invulling van de zorgplicht van de gemeente voor huisvesting voor scholen te verbeteren en te voorkomen dat er opnieuw achterstallig onderhoud ontstaat in de toekomst.

Wij gaven een toelichting op de conclusies en aanbevelingen van het rapport op de raadsinformatieavond van 19 april 2011.

Besluitvorming raad

De bespreking van het rapport van de Rekenkamer door de commissie Mens en Samenleving was op dinsdag 26 april 2011. Bespreking van het onderzoek door de raad vond plaats op 12 mei 2011. De raad nam alle aanbevelingen van de Rekenkamer over. De raad besloot om het college op te dragen:

- 1 De doelen van het onderwijshuisvestingsbeleid uit te werken in sturende en controleerbare indicatoren, streefwaarden en concrete normen voor schoolgebouwen. Ook droeg de raad het college op de gemeentelijke rol (haar sturingsmogelijkheden) te verhelderen.

- 2 De meerjarenplanning van de Masterplannen tot de reguliere systematiek te maken, om de gemeentelijke zorgplicht voor onderwijshuisvesting invulling te geven voor de periode ná de Masterplannen. De gemeente moet dan goed zicht houden op het onderhoudsniveau, de functionaliteit en de capaciteit van het Utrechtse schoolgebouwenbestand.
- 3 De organisatie van de uitvoering verder te verbeteren door realistische normbedragen voor de financiering te hanteren, risicomanagement op projectniveau toe te passen, de sturing op projectniveau meer doelgericht te maken en de continuïteit van de uitvoering door de ambtelijke organisatie te verbeteren.
- 4 De informatievoorziening aan de raad over het onderwijshuisvestingsbeleid te verbeteren en de raad in een eerder stadium te betrekken bij complexe onderwijshuisvestingsprojecten.

In aanvulling nam de raad amendement 2011/A11 aan, waarmee de raad het college van B&W de opdracht gaf hem vooraf te informeren over projecten waarbij de 'Utrechtse variant' wordt gehanteerd. Van de 'Utrechtse variant' is volgens de raad sprake wanneer de gemeente meer geld beschikbaar stelt dan het bedrag dat beschikbaar zou zijn op basis van de *Verordening voorzieningen huisvesting onderwijs*.

Plan van aanpak college van B&W

In de voortgangsrapportage Masterplannen Onderwijshuisvesting 2011 (september 2011) geeft het college aan op welke wijze het de aanbevelingen van de Rekenkamer oppakt. Zo betreft het college de raad in een vroeger stadium bij de complexe onderwijshuisvestingsprojecten en gaat het college na hoe een reguliere meerjaren-onderhoudsplanung kan worden gerealiseerd.

2.3 Gerrit Rietveld College

Naast het rapport over Onderwijshuisvesting bracht de Rekenkamer op 14 april 2011 een rekenkamerbrief uit over het onderwijshuisvestingsproject Gerrit Rietveld College. Dit project was één van de casussen die de Rekenkamer heeft onderzocht in het onderzoek naar de Masterplannen Onderwijshuisvesting. De gemeente besloot op 25 november 2008 (collegebesluit) tot het realiseren van een nieuw schoolgebouw voor het Gerrit Rietveld College. Het schoolbestuur Willibrord en woningcorporatie Mitros dragen financieel bij aan de realisatie van het schoolgebouw.

De rekenkamerbrief bevat aanvullende informatie over de financiële risico's van de financieringsconstructie en samenwerkingsvorm van het nieuwbouwproject Gerrit Rietveld College. Wij stellen in de brief onder andere dat er reële risico's zijn op budgetoverschrijding en vertraging in de realisatiefase. Deze brief is door de gemeenteraad in eerste instantie geheim verklaard, omdat de Rekenkamer gebruik maakte van informatie die de economische positie van de gemeente bij de aanbesteding van de bouw kan schaden (amendement 2011/A8).

In de raadsvergadering van 12 mei 2011 zijn zowel deze rekenkamerbrief als het rapport onderwijshuisvesting besproken. Voorafgaande aan de bespreking nam de raad

het besluit om de geheimhouding van de brief over het Gerrit Rietveld College op te heffen, met uitzondering van een aantal in de brief genoemde bedragen.

De VVD, SP, Stadspartij leefbaar Utrecht en Trots op Nederland dienden een motie in (2011/M17) om, zoals door de Rekenkamer geadviseerd, terug te grijpen op eerdere afspraken van 2007 met stichting Willibrord over de bijdrage van de stichting aan de nieuwbouw. De aanleiding voor het indienen van de motie was de aanzienlijk verbeterde financiële positie van de stichting. De motie werd door de raad verworpen.

2.4 *Luchtkwaliteit*

Op 21 juni 2011 publiceerden wij het rapport *Geen vuiltje aan de lucht. Een onderzoek naar de aanpak luchtkwaliteit van de gemeente Utrecht*. Het onderzoek luchtkwaliteit is in nauwe afstemming met de rekenkamers van Amsterdam, Den Haag en Rotterdam uitgevoerd op basis van een gezamenlijk onderzoeksplan. Alle G4-rekenkamers publiceerden op dezelfde dag hun rapport.

De belangrijkste aanleidingen voor dit onderzoek zijn gezondheidsrisico's van luchtvervuiling voor Utrechtse inwoners en het belang van een voortvarende aanpak van de luchtvervuiling op lokaal niveau. De Europese Unie stelde normen vast voor de maximale concentraties fijn stof en stikstofdioxide in de buitenlucht. Om de luchtkwaliteit in de stad te verbeteren, zodat overal de EU-norm op tijd wordt gehaald (voor fijn stof in 2011 en voor stikstofdioxide in 2015), heeft de gemeente Utrecht een maatregelenpakket samengesteld. Met het onderzoek naar het luchtkwaliteitsbeleid wil de Rekenkamer inzicht bieden in de mate waarin de gemeente Utrecht het maatregelenpakket volgens planning uitvoert en of zij de doelen van het luchtkwaliteitsbeleid naar verwachting bereikt.

In het rapport concluderen wij dat er een reële kans is dat de gemeente Utrecht de EU-norm voor stikstofdioxide in 2015 niet overal haalt. Dit komt doordat de gemeente onvoldoende rekening houdt met de onzekerheid over de hoeveelheid vervuiling in de lucht en het effect van de maatregelen. Een tweede conclusie is dat de gemeente beter moet laten zien welke keuzes zij maakt tussen gezondheidsbescherming, bereikbaarheid en economische ontwikkeling van de stad.

Op de raadsinformatieavond van 6 september 2011 gaven wij een toelichting op de conclusies en aanbevelingen aan de gemeenteraad van Utrecht. Aansluitend was een door de raad georganiseerde sessie, waarbij sprekers hun visie konden geven op de gemeentelijke aanpak luchtkwaliteit en de aanbevelingen van de Rekenkamer.

Besluitvorming raad

De bespreking in de gemeenteraad vond plaats op 15 september 2011 (commissie Stad en Ruimte) en 22 september 2011 (raad). De raad nam alle aanbevelingen van de Rekenkamer over. De raad besloot om het college op te dragen:

- 1 De afweging tussen de doelen van het Utrechtse luchtkwaliteitsbeleid - gezondheid, bereikbaarheid en ontwikkeling - zichtbaar te maken en aan te geven op welke informatie de afweging is gebaseerd. Hiervoor is het nodig dat de drie

- doelen van de Utrechtse aanpak luchtkwaliteit beter worden uitgewerkt in specifieke, eigen indicatoren, en dat de drie doelen elk een eigen probleemeigenaar hebben in de ambtelijke organisatie.
- 2 De kans te verkleinen dat de doelen van het Utrechtse luchtkwaliteitsbeleid niet worden gehaald door in de eerste plaats rekening te houden met de onzekerheid van de berekende luchtkwaliteit en in de tweede plaats de sturing op prestaties, resultaten en effecten te verbeteren.
 - 3 De raad op een meer transparante wijze te informeren over de afwegingen die ten grondslag liggen aan de samenstelling van het maatregelenpakket en de gevolgen hiervan voor de verschillende doelen; en de raad op een meer adequate wijze te informeren over de geleverde prestaties, behaalde resultaten en berekende effecten van het maatregelenpakket, en de risico's voor doelbereik.

Een motie (2011/M055) van D66, PvdA, SP en Stadspartij Leefbaar Utrecht over het aanwijzen van een probleemeigenaar voor het beleidsdoel 'gezondheidsbevordering' werd ingetrokken, nadat de wethouder een toezegging deed over het betrekken van de GG&GD bij de aanpak luchtkwaliteit.

Plan van aanpak college van B&W

Het college van B&W heeft de raad op 21 september 2011 per brief geïnformeerd hoe raadsbesluit 2 wordt opgepakt: er komen extra maatregelen voor (bijna) knelpunten. Een plan van aanpak voor het tweede deel van raadsbesluit 2 (over de verbetering van de sturing op resultaten) ontbreekt.

Op 25 oktober 2011 stuurde het college een 'verzamelbrief' aan de raad over de uitvoering van raadsbesluiten naar aanleiding van rekenkameronderzoek. Hieruit blijkt dat de plannen van aanpak van de drie raadsbesluiten in voorbereiding zijn. Voor raadsbesluit 1 is toegezegd in het najaar 2011 met een voorstel te komen voor de structurele borging van het gezondheidsaspect. Deze toezegging is inmiddels doorgeschoven naar het tweede kwartaal van 2012. De uitwerking van raadsbesluit 2 en 3 zal deel uitmaken van het project 'Aanvullende maatregelen luchtkwaliteit'. In de eerste bijeenkomst van de Adviesgroep Schone Lucht en Gezondheid op 15 maart 2012 maakte de gemeente bekend dat voorstellen voor deze aanvullende maatregelen te verwachten zijn vóór de zomer 2012.

Aanvullend onderzoek Meten en Berekenen

In het rapport *Geen vuiltje aan de lucht* beschrijven wij het verkeers- en luchtkwaliteitsmodel waarmee de gemeente Utrecht berekeningen en prognoses uitvoert en hiermee samenhangende onzekerheidsmarges. Vanwege herhaaldelijke maatschappelijke en publieke discussie hadden wij het voornemen hier aanvullend onderzoek naar te doen. Het college van B&W had aan bureau DHV echter een opdracht verstrekt om de kwaliteit van de invoergegevens in de modellen te onderzoeken. Aan de raad berichtten wij daarom op 22 juni 2011 voorlopig geen aanvullend onderzoek te doen, maar de behandeling van het DHV-rapport af te wachten.¹ Begin 2012 is de Adviesgroep Schone Lucht en Gezondheid opgericht door

¹ Rekenkamer Utrecht (22 juni 2011). Raadsbrief *Meten en berekenen luchtkwaliteit*.

burgers. Hierin participeren ook de wethouders met de portefeuilles Verkeer en Gezondheid. Die adviesgroep buigt zich onder ander over uitkomsten van de DHV rapportage. De Rekenkamer blijft deze ontwikkelingen met interesse volgen om de noodzaak en meerwaarde van aanvullend onderzoek te kunnen vaststellen en neemt het onderwerp mee in de onderwerpselectie die medio 2012 gepland staat.

2.5 *Luchtkwaliteit: brief G4-rekenkamers aan Tweede Kamer*

De uitkomsten van onderzoeken door de rekenkamers van de gemeenten Amsterdam, Den Haag, Rotterdam en Utrecht laten een patroon zien in de opzet en de uitvoering van het luchtkwaliteitsbeleid in de vier grote steden. Hieruit zijn stadoverstijgende conclusies en aanbevelingen voortgekomen, die we bij de voorzitter van de Vaste Kamercommissie Infrastructuur en Milieu onder de aandacht brachten met een gezamenlijke brief.² In de brief noemen we drie conclusies die van belang zijn voor het rijksbeleid:

- 1 Zonder aanvullende maatregelen hebben de gemeenten in 2015 nog knelpunten luchtkwaliteit. Een belangrijke oorzaak is dat de getroffen maatregelen minder effect hebben dan was voorzien.
- 2 Taken en verantwoordelijkheden van verschillende overheden zijn in het Nationaal Samenwerkingsprogramma Luchtkwaliteit (NSL) onvoldoende geregeld. Het is onduidelijk wie bij tegenvallende resultaten verantwoordelijk is om aanvullende maatregelen te treffen, zodat lidstaat Nederland alsnog voldoet aan de Europese normen.
- 3 Bij de huidige wijze van werken bestaat de kans dat de NSL-doelstellingen niet worden bereikt. Door bijvoorbeeld de focus van het NSL op de knelpuntlocaties, zijn er voor gemeenten geen prikkels om zich te richten op de bijna-knelpunten, de vieze plekken in de stad die (nog) aan de EU-norm voldoen.

Op 7 februari 2012 presenteerden de G4-rekenkamers de brief aan de leden van de Vaste Kamercommissie Infrastructuur en Milieu. Vervolgens is op 29 februari 2012 de brief in het Algemeen Overleg van de Vaste Kamercommissie Infrastructuur en Milieu behandeld.

2.6 *Amendement (2010/A030)*

Bij de bespreking van het rekenkamerrapport *Wordt gevolgd 2010* op 14 oktober 2010 nam de raad het amendement *Uitvoering raadsbesluiten Rekenkamerrapporten inzichtelijk* (2010/A030) aan. Een onderdeel van het amendement was dat het college jaarlijks aan de raad moet rapporteren (vanaf de Verantwoording 2010) over de stand van zaken van de uitvoering van raadsbesluiten die zijn genomen naar aanleiding van rekenkameronderzoeken.

Bij de publicatie van de *Verantwoording 2010* op 12 mei 2011 constateerde de raad dat de rapportage over de uitvoering van raadsbesluiten ontbrak. Het college

² G4-rekenkamers (20 juni 2011). Brief aan de Voorzitter van de Vaste Commissie voor Infrastructuur en Milieu van de Tweede Kamer der Staten Generaal. *Onderzoek G4-rekenkamers naar luchtkwaliteitsbeleid*.

rapporteerde op een later moment (25 oktober 2011) met een brief aan de raad.³ In de brief *Uitvoering raadsbesluiten over rekenkameronderzoeken* geeft het college van B&W een stand van zaken per 1 oktober 2011 van de uitvoering van raadsbesluiten. Het college rapporteert in de brief over negen rekenkamerrapporten uit de periode 2007-2011.

Het college beschouwt drie van deze negen rapporten als afgehandeld en zal hierover niet meer rapporteren aan de raad. Dit zijn de volgende rapporten:

- ◆ *Project Stationsgebied. Informatievoorziening aan de gemeenteraad van Utrecht. Inclusief Checklist Informatievoorziening Grote Projecten* (2009).
- ◆ *Uitgezette gelden - in ijzer en beton* (2008).
- ◆ *Gericht en geregeld. Een onderzoek naar handhaving van regels door de gemeente Utrecht* (2007).

Bij zes van deze rapporten zijn volgens het college nog acties noodzakelijk om de raadsbesluiten volledig uit te voeren. Dit zijn de volgende rapporten:

- ◆ *De Masterplannen meester. Een onderzoek naar het onderwijshuisvestingsbeleid van de gemeente Utrecht* (2011).
- ◆ *Geen vuiltje aan de lucht. Een onderzoek naar de aanpak luchtkwaliteit van de gemeente Utrecht* (2011).
- ◆ *Leefbaarheidsbudget. Een onderzoek naar de doelgerichtheid en de resultaatverwachtingen* (2010).
- ◆ *Betaalde Baan - een onderzoek naar de loonkostensubsidieregeling van de gemeente Utrecht* (2008).
- ◆ *UW Holding BV - sturing en toezicht door de gemeente Utrecht* (2008).
- ◆ *Berichten aan burgers. Een onderzoek naar de persberichten van de gemeente Utrecht* (2007).

2.7 Vervolgonderzoek Stationsgebied

In het vorige jaarplan (2011) kondigden wij een kort vervolgonderzoek aan over de informatievoorziening aan de raad over het project Stationsgebied. Over dit onderwerp publiceerden wij op 29 mei 2009 een rapport. De Rekenkamer heeft in 2011 prioriteit gegeven aan de afronding van het onderzoek luchtkwaliteit en de uitvoering van de onderzoeken naar onderhoud van de openbare ruimte en de organisatievernieuwing. Er was geen capaciteit om ook het vervolgonderzoek Stationsgebied uit te voeren. Het onderwerp vervolgonderzoek Stationsgebied nemen wij bij de nieuwe onderzoeksprogrammering mee (zie ook hoofdstuk 4, Vooruitblik op 2012).

³ College van B&W (25 oktober 2011). Raadsbrief *Uitvoering raadsbesluiten over rekenkameronderzoeken*.

3 LOPEND ONDERZOEK

3.1 *Inleiding*

Twee onderzoeken die in 2011 zijn gestart, leiden in 2012 tot een rekenkamerrapport: *Doelmatig onderhoud openbare ruimte* en *Organisatievernieuwing*.

3.2 *Doelmatig onderhoud openbare ruimte*

In de periode oktober 2011 t/m januari 2012 voerde de Rekenkamer een onderzoek uit naar het onderhoud van de openbare ruimte door de gemeente Utrecht. Met het onderzoek wilden wij nagaan of er praktijkvoorbeelden zijn van ondoelmatig onderhoud van de openbare ruimte door de gemeente, wat hiervan de oorzaken zijn en welke verbeteringen hieruit kunnen worden afgeleid voor het beleid en de uitvoeringspraktijk. Onder doelmatig onderhoud verstaan wij dat de doelen worden bereikt tegen minimale kosten, of dat de gemeente een maximaal resultaat behaalt binnen het budget.

De Rekenkamer deed een oproep aan bewoners van de gemeente Utrecht (via de krant, Twitter en onze website) om praktijkvoorbeelden bij ons te melden over ogenschijnlijk ondoelmatig onderhoud van de openbare ruimte. Ook attendeerden wij wijkbureaus en wijkraden op de mogelijkheid voorbeelden aan te dragen. Wij ontvingen 109 meldingen. Hieruit selecteerden wij acht casussen voor verdiepend onderzoek. Op basis van de casusstudies doen wij enerzijds uitspraken over wat goed en niet goed ging bij de betreffende onderhoudsprojecten. Anderzijds signaleren wij met het onderzoek risico's voor het beleid en de werkwijze van de gemeente. Op basis daarvan kan de gemeente het onderhoudsbeleid verbeteren. Wij publiceren het rapport in mei 2012.

3.3 *Organisatievernieuwing*

In november 2011 zijn wij gestart met een onderzoek naar het project organisatievernieuwing (*Via B*) van de gemeente Utrecht. Centrale vragen van het rekenkameronderzoek zijn:

- ♦ Welke doelen wil de gemeente bereiken met de organisatievernieuwing?
- ♦ Is het aannemelijk dat deze doelen worden bereikt met de voorgestelde maatregelen?
- ♦ Welke risico's zijn er voor het bereiken van de doelen van de organisatievernieuwing? Treft de gemeente voldoende maatregelen om de risico's te beheersen?

Via B is een groot project dat moet leiden tot een doelmatiger gemeentelijke organisatie. Aan *Via B* is een totale structurele besparingsopgave voor de gemeentelijke organisatie gekoppeld van EUR 55 miljoen. Per 2014 moet deze jaarlijkse structurele besparing zijn gerealiseerd. De basis voor *Via B* bestaat uit elf doorlichtingsrapporten die door externe bureaus zijn gemaakt over de efficiency van diverse organisatieonderdelen. *Via B* is uitgewerkt in onder andere verschillende *business cases* en deelplannen.

De Rekenkamer wil een bijdrage leveren aan de organisatievernieuwing door een oordeel te geven over de onderbouwing en uitwerking van het beleidsplan voor de organisatievernieuwing en over de wijze waarop de organisatievernieuwing in de praktijk verloopt. We richten ons daarbij op het signaleren van risico's voor het realiseren van de doelen van de organisatieontwikkeling. Naast een algemeen beeld over de organisatievernieuwing richten wij ons op drie casusstudies. Deze casussen hebben betrekking op de thema's *inkoop*, *overhead* en *wijkgericht werken*. De Rekenkamer publiceert het rapport in september 2012.

4 VOORUITBLIK OP 2012

Op dit moment zijn er nog geen onderwerpen vastgesteld voor nieuw onderzoek dat in 2012 van start gaat. De eerste helft van 2012 ronden wij de onderzoeken naar de onderwerpen *Doelmatig onderhoud van de openbare ruimte* en *Organisatievernieuwing* af. Medio 2012 starten wij de selectieprocedure voor nieuw onderzoek. Onderdeel hiervan is een inventarisatie van mogelijke onderzoeksonderwerpen. Die suggesties verzamelen wij onder andere bij de raadsfracties, bij het college en bij burgers (e-mails of brieven met ideeën voor onderzoek). Uit de inventarisatie van onderwerpen voor nieuw onderzoek maakt de Rekenkamer Utrecht een keuze.

Bij deze inventarisatie van onderwerpen voor onderzoek nemen wij ook mee of de noodzaak bestaat voor een vervolgonderzoek naar een eerder door de Rekenkamer uitgevoerd onderzoek. Daarbij gaan wij na in hoeverre de raadsbesluiten naar aanleiding van rekenkameronderzoek door het college zijn uitgevoerd. In het jaarplan 2011 werd de informatievoorziening aan de gemeenteraad over het project Stationsgebied al als kandidaat genoemd voor vervolgonderzoek.⁴

5 OVERIGE ACTIVITEITEN

5.1 *Kwaliteitshandvest Rekenkamers G4+1*

In 2011 startten de rekenkamers van de vier grote steden en de Randstedelijke Rekenkamer een werkgroep kwaliteit. De werkgroep richt zich op het gezamenlijk formuleren van eisen die wij aan de kwaliteit van rekenkameronderzoek willen stellen en op de meerwaarde en effectiviteit van de rekenkamer. Ook gaat de werkgroep in op alle randvoorwaardelijke zaken die van belang zijn om kwaliteit te kunnen leveren, zoals archiefbeheer, personeelsbeleid, communicatie. Het doel van de werkgroep is om in 2012 met een G4+1 kwaliteitshandvest te komen, met maatstaven waaraan de rekenkamers zichzelf en elkaar willen toetsen.

⁴ Rekenkamer Utrecht (29 mei 2009). *Project Stationsgebied. Informatievoorziening aan de gemeenteraad van Utrecht*.

5.2 *Archiefbeleid*

In 2011 heeft het Utrechts Archief het archiefbeleid van de Rekenkamer Utrecht bekeken. Dit betreft het beheer, de opslag en bewaar- en vernietigingsregels van documenten en dossiers. In het inspectierapport van het Utrecht Archief zijn verschillende aanbevelingen gedaan voor verbetering van het archiefbeleid van de Rekenkamer. Op basis van het inspectierapport hebben wij een plan van aanpak opgesteld voor verbetering van het informatie- en archiefbeheer.⁵ Dit plan zal bij een vervolgininspectie als uitgangspunt worden genomen.

5.3 *NVRR Handreiking Rekenkameronderzoek lokaal re-integratiebeleid*

In 2011 hebben wij meegewerkt aan het opstellen van een handreiking bestemd voor lokale rekenkamers of rekenkamercommissies die onderzoek willen doen naar het re-integratiebeleid in hun gemeente (of de nieuwe Wet werken naar vermogen). Deze handreiking is het resultaat van een samenwerking tussen lokale rekenkamers/rekenkamercommissies, de Algemene Rekenkamer en de Nederlandse Vereniging van Rekenkamers- en Rekenkamercommissies (NVRR). De handreiking is in februari 2012 door de NVRR gepubliceerd.⁶

De handreiking wordt op het jaarlijkse NVRR-congres op 20 april 2012 gepresenteerd. Op het congres zal in een workshop worden ingegaan hoe de handreiking kan worden gebruikt bij het vormgeven van een onderzoek naar de uitvoering van de Wet werken naar vermogen door gemeenten.

⁵ Rekenkamer Utrecht (23 november 2011). *Plan van aanpak verbetering informatie- en archiefbeheer Rekenkamer Utrecht*.

⁶ Zie www.nvrr.nl/handreikingen.

6 FINANCIËN REKENKAMER UTRECHT

Financieel overzicht 2011 en 2012 (in EUR)	Begroting 2011	Jaarrekening 2011	Begroting 2012
Personeelskosten stafbureau	277.000	277.000	286.000
Honorering leden	36.000	71.000	37.000
Bureaunkosten	14.000	8.000	12.000
Onderzoek uitbesteed	6.000	0	6.000
Overig uitbesteed werk	10.000	6.000	8.000
Totaal	343.000	362.000	349.000

TOELICHTING

- ◆ Personeelskosten: de formatie is in 2012 tijdelijk uitgebreid.
- ◆ Honorering leden: in 2011 is gebleken dat de leden van de Rekenkamer ten onrechte geen tegemoetkoming in de kosten uitgekeerd hebben gekregen in de periode 2005-2011. Dit is gecorrigeerd met een nabetaling. Vanaf 2012 wordt deze vergoeding maandelijks uitgekeerd, maar dit is niet in de begroting opgenomen (jaartotaal 2012: circa EUR 6.000). Dit proberen wij binnen de begroting op te lossen.
- ◆ De Bureaunkosten zijn in 2011 lager uitgevallen door onderuitputting van het scholingsbudget. In 2012 benutten wij dit budget wel.
- ◆ Onderzoek uitbesteed: in 2011 is door de Rekenkamer geen werk uitbesteed. Wij houden een klein bedrag aan om advies van een deskundige te kunnen vragen als dat nodig is.
- ◆ Overig uitbesteed werk: we hebben bespaard op drukkosten door publicaties voor een deel alleen digitaal beschikbaar te stellen.

BIJLAGE 1 PUBLICATIES REKENKAMER UTRECHT 2008-2011

Alleen de publicaties van de Rekenkamer vanaf 2008 zijn opgenomen in dit overzicht. Een volledig overzicht van publicaties van de Rekenkamer(-commissie) vindt u op de website www.rekenkamer.utrecht.nl

ONDERZOEKSRAPPORTEN 2011

- ◆ *Geen vuiltje aan de lucht. Een onderzoek naar de aanpak luchtkwaliteit van de gemeente Utrecht* (21 juni 2011).
- ◆ Brief G4-rekenkamers aan de vaste kamercommissie Infrastructuur en Milieu van de Tweede Kamer der Staten-Generaal (21 juni 2011). *Onderzoek G4-rekenkamers naar luchtkwaliteitsbeleid.*
- ◆ *De Masterplannen meester. Een onderzoek naar het onderwijshuisvestingsbeleid van de gemeente Utrecht* (14 april 2011).
- ◆ Rekenkamerbrief *Gerrit Rietveld College* (14 april 2011).

ONDERZOEKSRAPPORTEN 2010

- ◆ *Maak werk van bijstand - wordt gevolgd. Vervolgonderzoek naar het re-integratiebeleid van de gemeente Utrecht* (28 oktober 2010).
- ◆ *Wordt gevolgd 2010. Zes onderzoeken van de Rekenkamer uit de periode 2006-2009 getoetst op resultaat* (1 september 2010).
- ◆ *Leefbaarheidsbudget Utrecht. Een onderzoek naar de doelgerichtheid en de resultaatverwachtingen* (juli 2010).

ONDERZOEKSRAPPORTEN 2009

- ◆ *Jeugd en veiligheid - wordt gevolgd. Vervolgonderzoek naar het jeugd-en-veiligheidsbeleid van de gemeente Utrecht* (29 oktober 2009).
- ◆ *Project Stationsgebied. Informatievoorziening aan de gemeenteraad van Utrecht. Inclusief Checklist Informatievoorziening Grote Projecten* (mei 2009).
- ◆ Rekenkamerbrief *Uitgezette gelden - in ijzer en beton* (15 januari 2009).

ONDERZOEKSRAPPORTEN 2008

- ◆ *Betrokken van buiten - wordt vervolgd. Vervolgonderzoek naar externe inhuur bij de gemeente Utrecht* (25 november 2008).
- ◆ *Betaalde baan - een onderzoek naar de loonkostensubsidieregeling van de gemeente Utrecht* (juni 2008).
- ◆ *UW Holding BV - sturing en toezicht door de gemeente Utrecht* (februari 2008).

OVERIGE PUBLICATIES

- ◆ *Over plussen en minnen...* Informatiebrochure / Reglement van orde voor de werkwijze van de Rekenkamer Utrecht. Herziene uitgave (februari 2011).

BIJLAGE 2 SUGGESTIES VOOR ONDERZOEK, IN 2011 DOOR DE REKENKAMER ONTVANGEN*

Onderwerp
Onderhoudsproject brug Prins Hendriklaan – OPGEPAKT (onderzoek Doelmatig onderhoud openbare ruimte)
>100 suggesties over onderhoud openbare ruimte, na de oproep van de Rekenkamer in de krant en via Twitter (onderzoek Doelmatig onderhoud openbare ruimte)
Reinigingsrechten
Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) en Wet werken naar vermogen (Wwnv)
Grondbeleid en belasting op grond

* Met het presidium van de gemeenteraad Utrecht is afgesproken dat de Rekenkamer een geanonimiseerd overzicht opneemt in het jaarverslag, van de onderzoekssuggesties en -verzoeken die de Rekenkamer hebben bereikt.

De Rekenkamer Utrecht wil door middel van onderzoek bijdragen aan het verbeteren van de doelmatigheid en doeltreffendheid van het beleid, het beheer en de organisatie van de gemeente Utrecht. Met haar rapporten beoogt ze de controlerende functie van de gemeenteraad te versterken. Voor de bevolking van de gemeente Utrecht wil ze zichtbaar maken hoe publiek geld wordt besteed en wat er terecht komt van de beleidsvoornemens van de gemeente.